

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1973-1974.

27 NOVEMBER 1973

WETSONTWERP

betreffende het statuut van het Rijkswachtpersoneel
van het actief kader.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE LANDSVERDEDIGING (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER VAN DESSEL.

DAMES EN HEREN,

Dit wetsontwerp dat voldoet aan de verwachtingen van het betrokken personeel, regelt statutair de aanwerving, de vorming, de bevordering, de betrekking en de ambtsonthefing van het rijkswachtpersoneel.

De onderofficieren van de rijkswacht die thans geen statuut hebben, zijn onderworpen aan het regime van de opeenvolgende dienstverbintenissen, zodat zij verstoken blijven van de stabiliteit van de betrekking.

Wat hen betreft steunt het voorliggend ontwerp op de wet van 27 december 1961 houdende het statuut der onderofficieren van de drie strijdkrachten.

Het statuut van de rijkswacht-officieren was tot nog toe bepaald door de wet van 1 maart 1958 houdende het statuut der beroeps- en reserveofficieren van de strijdkrachten.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Remacle (Marcel).

A. — Leden : de heren De Kerpel, De Mey, Meij. Devos, de heren Gheysen, Magnée, Nothomb, Tanghe, Van Dessel. — de heren Carpels, Cools (André), Danschutter, Denison, Gelders, Radoux, Remacle (Marcel). — de heer Herbage, Mevr. Lahaye-Duclos, de heer Poswick. — de heren Gol, Laloux, Rouelle. — de heren Belmans, Mattheyssens.

B. — Plaatsvervangers : de heren Diegenant, Kelchtermans, Plasman, Willems. — de heren Boel, Dejardin, Demets, Mathys. — de heren Bonnel, Poortmans. — de heren Clerfayt, Moreau. — de heer Anciaux.

Zie :

649 (1972-1973) :

— N° 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.

Chambre des Représentants

SESSION 1973-1974.

27 NOVEMBRE 1973

PROJET DE LOI

relatif au statut du personnel
du cadre actif de la Gendarmerie.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA DEFENSE NATIONALE (1)

PAR M. VAN DESSEL.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le présent projet de loi, qui répond aux aspirations du personnel en cause, règle statutairement le recrutement, la formation, l'avancement, l'emploi et le retrait de l'emploi du personnel de la gendarmerie.

Les sous-officiers de la gendarmerie, qui ne disposent à l'heure actuelle d'aucun statut, sont soumis au régime des engagements successifs, ce qui les prive de la stabilité de l'emploi.

Dans leur cas, le présent projet s'inspire de la loi du 27 décembre 1961 portant statut des sous-officiers des trois forces.

Le statut des officiers de la gendarmerie était jusqu'à présent réglé par la loi du 1er mars 1958 portant statut des officiers de carrière et de réserve des forces armées.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Remacle (Marcel).

A. — Membres : MM. De Kerpel, De Mey, Mlle Devos, MM. Gheysen, Magnée, Nothomb, Tanghe, Van Dessel. — MM. Carpels, Cools (André), Danschutter, Denison, Gelders, Radoux, Remacle (Marcel). — M. Herbage, Mme Lahaye-Duclos, M. Poswick. — MM. Gol, Laloux, Rouelle. — MM. Belmans, Mattheyssens.

B. — Suppléants : MM. Diegenant, Kelchtermans, Plasman, Willems. — MM. Boel, Dejardin, Demets, Mathys. — MM. Bonnel, Poortmans. — MM. Clerfayt, Moreau. — M. Anciaux.

Voir :

649 (1972-1973) :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

Het is normaal en logisch één enkel statuut uit te werken dat toepasselijk is op het gehele rijkswachtpersoneel.

De Minister vat de nieuwigheden die in dit ontwerp voorkomen als volgt samen :

a) het ontwerp hergroepeert in één tekst de regels die gelden voor alle categorieën;

b) de hoedanigheid van « lid van het personeel van de rijkswacht » wordt duidelijk bepaald, enerzijds door opnieuw te bevestigen dat de rijkswacht behoort tot de strijdkrachten en anderzijds door het accent te leggen op de administratieve en gerechtelijke taken van de rijkswacht;

c) de vorming van de kandidaat-officieren is van universitair niveau;

d) aan de lagere onderofficieren wordt de kans gegeven om de graad van keur-onderofficier en aan de keur-onderofficier om de graad van onderluitenant te behalen.

Deze nieuwigheid, die ingegeven is door sociale overwegingen, dient te worden onderstreept.

De representatieve organismen van het rijkswachtpersoneel werden nauw betrokken bij het opstellen van het statuut.

De Raad van State heeft op 4 juli 1972 een gunstig advies uitgebracht.

Na een grondig onderzoek ervan in de bevoegde commissie, keurde de Senaat het ontwerp goed.

De Minister onderstreept dat het statuut van het personeel van de Rijkswacht berust op stabiele principes die een gezond beheer zullen toelaten en beantwoorden aan de rechtmatige verzuchtingen van het personeel.

Dit ontwerp is volgens de Minister het eerste luik van een triptiek die vervolledigd zal worden door het ontwerp van tuchtreglementering dat bij de commissie ahangig is en door een nieuw garnizoensreglement dat eveneens aan de commissie zal worden voorgelegd.

* * *

In het raam van de algemene bespreking wenst een lid te vernemen welke de zedelijke hoedanigheden van de kandidaten zijn, die krachtens artikel 6 aan de beoordeling van de Minister zijn onderworpen en waarom deze beoordeling uitsluitend aan de Minister van Landsverdediging wordt overgelaten.

Voorts stelt hij de vraag of de mogelijkheid om tot onderluitenant te worden benoemd op 19 jaar niet het gevaar met zich brengt, dat aldus jonge officieren worden benoemd die misschien niet opgewassen zullen zijn tegen de moeilijke omstandigheden waarin zij hun taak moeten volbrengen. Is het verschil met de aanvang van de carrière bij burgerlijke ambtenaren niet te groot? In verband met het derde lid van artikel 11, wenst hetzelfde lid te weten waarom de Ministers van Nationale Opvoeding niet betrokken worden bij de beoordeling van de gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften.

In zijn antwoord trekt de Minister de aandacht op het feit dat hij, krachtens de wet, de beheerder is van de Rijkswacht, terwijl de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie de gebruikers ervan zijn.

Wat de morele hoedanigheden van de kandidaten betreft, geeft de Minister toe dat het gaat om een zeer abstract begrip dat op uiteenlopende wijze kan worden omschreven. Wat hier wordt bedoeld is het afwezig zijn van één of andere ernstige morele kwaal. Dit wordt onder meer bevestigd door de afwezigheid van een strafregister en door het voorleggen van een getuigschrift van goed gedrag en zeden. Wat betreft de beoordeling van de zedelijke hoedanigheden die uitsluitend tot de bevoegdheid van de

Il est normal et logique de n'élaborer qu'un seul statut, applicable à tout le personnel de la gendarmerie.

Le Ministre a donné le résumé suivant des innovations que comporte le projet :

a) toutes les règles relatives à toutes les catégories sont rassemblées en un seul texte;

b) la qualité de « membre du personnel de la gendarmerie » est clairement définie : d'une part, il est confirmé à nouveau que la gendarmerie fait partie des forces armées et, d'autre part, l'accent est mis sur les tâches administratives et judiciaires de la gendarmerie;

c) la formation des candidats officiers est du niveau universitaire;

d) la possibilité est donnée aux sous-officiers subalternes de parvenir au grade de sous-officier d'élite et aux sous-officiers d'élite de parvenir au grade de sous-lieutenant.

Il y a lieu de souligner cette innovation qui est inspirée par des considérations sociales.

Les organismes représentatifs du personnel de la gendarmerie ont été étroitement associés à l'élaboration du statut.

Le 4 juillet 1972, le Conseil d'Etat a émis un avis favorable.

Le Sénat a adopté le projet après l'avoir soumis à un examen approfondi en commission.

Le Ministre a souligné que le statut du personnel de la gendarmerie instaure des principes stables qui permettront une gestion saine du personnel et qui répondent aux aspirations légitimes de celui-ci.

Aux yeux du Ministre, ce projet constitue le premier volet d'un triptyque. Il s'y ajoutera un projet de règlement de discipline, dont la commission est saisie, et un nouveau règlement de garnison, qui sera également soumis à la commission.

* * *

Au cours de la discussion générale, un membre a demandé quelles sont les qualités morales du candidat qu'il appartient au Ministre d'apprécier en vertu de l'article 6 et pourquoi leur appréciation est réservée uniquement au Ministre de la Défense nationale.

Il a encore demandé si la possibilité d'être promu sous-lieutenant à l'âge de 19 ans ne comporte pas le risque de voir nommer de jeunes officiers qui ne seront peut-être pas aptes à faire face aux situations difficiles dans lesquelles ils auront à accomplir leur tâche. N'y a-t-il pas aussi un trop grand écart par rapport au début de la carrière des fonctionnaires civils? A propos du troisième alinéa de l'article 11, le même membre a demandé pourquoi les Ministres de l'Education nationale n'ont pas été associés à l'appréciation de l'équivalence des diplômes ou certificats d'études.

Dans sa réponse, le Ministre a souligné le fait qu'en vertu de la loi il est essentiellement l'administrateur de la Gendarmerie, tandis que ses collègues de l'Intérieur et de la Justice en sont les utilisateurs.

Pour ce qui est des qualités morales des candidats, le Ministre a admis qu'il s'agit d'une notion très abstraite, susceptible d'être définie de manière très diverse. Ce qui est visé en l'occurrence, c'est l'absence de tares morales. Ce fait doit être confirmé par l'absence de casier judiciaire et par la production d'un certificat de bonne vie et mœurs. En ce qui concerne le fait que seul le Ministre de la Défense nationale apprécie les qualités morales, le Ministre affirme que ses collègues de la Justice et de l'Intérieur n'ont nulle-

Minister van Landsverdediging behoort, verklaart de Minister dat de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken geenszins de wens hebben geuit daarbij te worden betrokken; daarenboven bestaat voor de kandidaat de mogelijkheid om verhaal in te dienen tegen een ongunstige beoordeling. Billijkheidshalve worden de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken bij het onderzoek van dit verhaal betrokken.

De Minister vestigt vervolgens de aandacht op het feit dat een kandidaat wel degelijk vanaf zijn 19 jaar tot onderluitenant kan benoemd worden, maar dat het uitgesloten is dat een 19-jarige onderluitenant met een commando zal worden belast. Op 19 jaar kan een kandidaat aangesteld worden tot de graad van onderluitenant. Bij die aanstelling resten hem nog drie jaren studies. Bij het slagen voor de eindexamens die zijn vorming afsluiten, wordt de kandidaat benoemd met terugwerkende kracht op datum van zijn aanstelling. Een rijkswachtofficier kan dus ten vroegste op 22 jarige leeftijd met een commando worden belast.

Bij het opmaken van de op de rijkswachtofficieren toepasselijke weddeschalen wordt rekening gehouden met het feit dat de carrière vroeger kan aanvangen dan die van de andere burgerlijke ambtenaren.

Wat het bezwaar in verband met artikel 11 en de gelijkwaardigheid van diploma's betreft, verwijst de Minister naar de verklaring die hij terzake in de Senaatscommissie heeft afgelegd. Het ontwerp beoogt geenszins bepaalde diploma's uit te sluiten. Wel strekt het ertoe getuigschriften van bepaalde scholen waar een uitstekende voorbereiding op een loopbaan bij de Rijkswacht wordt verstrekt, zoals bvb. de kadettenschool en de scholen voor onderofficieren van Zedelgem en Dinant, in aanmerking te doen komen.

Een lid stelt voor in artikel 17 boven de graad van Eerste Wachtmeester deze van Eerst-aanwezende Eerste Wachtmeester te voorzien. Aan laatstgenoemden zouden bepaalde bevoegdheden van officier van gerechtelijke politie kunnen worden opgedragen. Dank zij deze betere loopbaan zouden deze personeelsleden ertoe aangezet worden om tot de ouderdomsgrens in dienst te blijven. Het lid wenst eveneens dat artikel 57 zou worden herwerkt in die zin dat de erkende beroepsverenigingen der rijkswachters ambtshalve in de onderzoeksraad zouden zetelen. De wet zou zulks duidelijk moeten bepalen. Het ideaal ware dat de onderzoeksraden zouden beschouwd worden als werkelijke administratieve rechtbanken. De collegialiteit zou een einde stellen aan de beslissingen die, zelfs wanneer deze genomen worden door gewetensvolle oversten soms van willekeur getuigen. Uiteindelijk zou volgens dit lid in de wet moeten worden voorzien dat de rechten en de verdediging van de rijkswachters ter gelegenheid van feiten die plaats hebben tijdens de uitoefening van de gewone of buitengewone dienst van de rijkswacht, door de Koning worden bepaald; ook zouden bijzondere bepalingen moeten worden voorzien m.b.t. tot de beroepsziekten.

Hierop inhakend verklaart een ander lid dat de onderzoeksraad paritair zou moeten samengesteld zijn uit leden aangewezen door de Minister van Landsverdediging enerzijds en door de erkende beroepsvereniging der rijkswachters anderzijds.

De Minister werpt op dat hij op de aan artikel 17 voorgestelde wijziging niet kan ingaan. Vooreerst komt het invoeren van een nieuwe graad hem functioneel niet verantwoord voor. Vervolgens dient men er rekening mee te houden dat beneden de rang van officier er reeds acht graden zijn voorzien, hetgeen ruimschoots voldoende is. Er zij trouwens genoteerd dat in de senaatscommissie een gelijksoortig amendement eenparig werd verworpen.

In verband met artikel 57 doet de Minister vooraf opmerken dat de onderzoeksraad een adviserend organisme is, met andere woorden, dat de verantwoordelijkheid van de

ment exprimé le désir d'y être associés. En outre, il est loisible au candidat d'introduire un recours contre toute appréciation défavorable. Dans un souci d'équité, les Ministres de la Justice et de l'Intérieur sont associés à l'instruction de ce recours.

Le Ministre a ensuite attiré l'attention sur le fait que, si un candidat peut en effet être nommé sous-lieutenant à 19 ans, il est exclu qu'un sous-lieutenant de 19 ans soit investi d'un commandement. A 19 ans, un candidat peut être commissionné au grade de sous-lieutenant. Au moment d'être commissionné à ce grade, il lui reste trois années d'études à faire. S'il réussit l'examen de sortie qui consacre sa formation, le candidat est nommé avec effet rétroactif à la date de son commissionnement. Il en résulte donc qu'un officier de Gendarmerie ne peut exercer un commandement qu'à l'âge de 22 ans au plus tôt.

Les barèmes applicables aux officiers de Gendarmerie ont été établis en tenant compte du fait que leur carrière peut débuter plus tôt que celle des fonctionnaires civils.

En ce qui concerne l'objection relative à l'article 11 ainsi qu'à l'équivalence des diplômes, le Ministre s'est référé à ses déclarations à la commission du Sénat. Le projet n'a pas pour objet d'exclure certains diplômes, mais bien de prendre en considération les certificats d'études délivrés par certaines écoles dont la formation constitue une excellente préparation à une carrière dans la Gendarmerie, telles que l'école des cadets ainsi que les écoles de sous-officiers de Zedelgem et de Dinant.

Un membre a proposé de prévoir à l'article 17, au-dessus du grade de premier maréchal des logis celui de premier maréchal des logis principal. Les titulaires de ce grade pourraient se voir confier certaines attributions d'officier de police judiciaire. Le même membre a également souhaité que l'article 57 soit remanié en ce sens que les organisations professionnelles reconnues des gendarmes seraient d'office tenues de siéger au conseil d'enquête. Il conviendrait que la loi apporte cette précision expresse. L'idéal serait que les conseils d'enquête soient considérés comme de véritables juridictions administratives. Leur compétence étant exercée collectivement, cette procédure mettrait fin à des décisions parfois arbitraires, même si celles-ci sont prises par des chefs consciencieux. Enfin, le membre a encore souhaité voir inscrire dans la loi que les droits et la défense des gendarmes, à l'occasion de faits survenus au cours du service ordinaire ou extraordinaire de la Gendarmerie, seront déterminés par le Roi. Des dispositions spéciales devraient également être prévues en ce qui concerne les maladies professionnelles.

Poursuivant dans la même ligne, un membre a déclaré que le conseil d'enquête devrait être composé paritairement de membres désignés respectivement par le Ministre de la Défense nationale et par les associations professionnelles reconnues des gendarmes.

Le Ministre a objecté qu'il lui était impossible d'accéder à la proposition de modification de l'article 17. Tout d'abord, parce que l'instauration d'un nouveau grade ne lui semble pas justifiée sur le plan fonctionnel. Ensuite, il convient de tenir compte du fait qu'en dessous du rang d'officier il existe déjà huit grades, ce qui est amplement suffisant. Il faut d'ailleurs noter qu'un amendement similaire a été rejeté à l'unanimité en commission du Sénat.

A propos de l'article 57, le Ministre a fait remarquer tout d'abord que le conseil d'enquête est un organe consultatif, en d'autres termes que la responsabilité du com-

commandant van de rijkswacht voor het handhaven van de tucht in de schoot van het rijkswachtcorps onaangetast blijft. De Minister begrijpt dat eenieder ernaar streeft van die onderzoeksraad een zo objectief mogelijk orgaan te maken. Hij herinnert in dit verband aan de garanties die hij reeds gaf om die objectiviteit te waarborgen (zie Parlementaire Handelingen van de Senaat van 3 juli 1973).

Desbetreffend beloofde de Minister stellig :

- de verplichting van geheime stemming in de schoot van de onderzoeksraad;
- de mogelijkheid voor de comparant om zich door een doctor of licentiaat in de rechten of een personeelslid te doen bijstaan;
- de aanwezigheid in de onderzoeksraad van twee personeelsleden met dezelfde graad als de comparant.

De Minister meent dat aldus ruime waarborgen zijn gegeven op het vlak van de objectiviteit. Hij vervolgt met de bedenking dat hij *a priori* niet gekant was tegen de aanwezigheid in de onderzoeksraad van vertegenwoordigers van de beroepsverenigingen. Om verschillende redenen is hij evenwel verplicht geweest zijn zienswijze daaromtrent te herzien. Een eerste reden ligt in het feit dat niet ieder lid van de rijkswacht deel uitmaakt van een beroepsvereniging. Voor het personeelslid dat geen deel uitmaakt van een beroepsvereniging is de aanwezigheid van een vertegenwoordiger der beroepsvereniging niet noodzakelijk een waarborg van objectiviteit. Vervolgens moet men rekening houden met de scheuring die in de schoot van de beroepsvereniging heeft plaats gehad. Aldus zouden die vertegenwoordigers van twee organismen het recht kunnen opeisen om in de onderzoeksraad te zetelen. In het licht hiervan wordt de situatie van de comparant alleszins ongunstiger : ofwel maakt hij deel uit van één ofwel van geen van beide organisaties. In die omstandigheden is het niet denkbeeldig dat in de schoot van de onderzoeksraad persoonlijke veten zouden worden beslecht, hetgeen ons zeer ver zou brengen van de objectiviteit die aanvankelijk werd beoogd.

Er mag niet uit het oog worden verloren dat de rijkswacht een betrekkelijk klein korps is waar eenieder dikwijls eenieder kent en waar de dienstbetrekkingen dikwijls een persoonlijker karakter dragen dan in andere grote staatsdiensten.

Tenslotte is de Minister van oordeel dat zijn aanvankelijke belofte nog kan versterkt worden, in die zin dat naast de geheime stemming, naast de aanwezigheid in de onderzoeksraad van twee gelijken in graad van de comparant nog de aanwezigheid kan worden voorzien van twee personen die vrij gekozen worden door de comparant om hem bij te staan. Deze personen kunnen vrij door de comparant worden gekozen. Het kunnen zowel doctors of licentiaten in de rechten als personeelsleden zijn. Deze laatsten mogen trouwens vertegenwoordigers zijn van een beroepsvereniging indien de comparant zulks wenst.

Na deze belangrijke verklaring van de Minister betuigt de commissie haar akkoord met de tekst van artikel 57. Zij neemt hierbij akte van de door de Minister aangegane verbintenissen in verband met de samenstelling van de onderzoeksraad enerzijds en met de verplichting van geheime stemming anderzijds.

Naar aanleiding van de bespreking van artikel 57 pleit een lid nog voor de syndicale aanwezigheid in de schoot van de rijkswacht.

De Minister herinnert eraan dat de rijkswacht dikwijls belast wordt met de zeer delicate opdracht van de handhaving der openbare orde. Tot op heden vervulde zij deze taak

mandant de la Gendarmerie demeure entière en ce qui concerne le maintien de la discipline au sein de ce corps. Le Ministre comprend que chacun désire faire de ce conseil d'enquête un organe aussi objectif que possible. Il a rappelé à ce sujet les garanties qu'il a déjà données en vue de cette objectivité (voir Annales parlementaires du Sénat du 3 juillet 1973).

A cet égard, le Ministre a promis formellement :

- l'obligation du vote secret au sein du conseil d'enquête;
- la possibilité, pour le comparant, de se faire assister d'un docteur ou d'un licencié en droit ou d'un membre du personnel;
- la présence, au sein du conseil d'enquête, de deux membres du personnel revêtus du même grade que le comparant.

Le Ministre estime que ces trois promesses offrent déjà de sérieuses garanties d'objectivité. Il a poursuivi en indiquant que s'il ne s'est pas opposé *a priori* à ce que des représentants des associations professionnelles soient admis au sein du conseil d'enquête, il a été amené, pour des motifs divers, à revoir sa position sur ce point. Une première raison réside dans le fait que tout membre de la Gendarmerie ne fait pas nécessairement partie d'une organisation professionnelle. Pour un membre du personnel qui se trouve dans ce cas, la présence d'un représentant de l'association professionnelle ne constitue pas *ipso facto* une garantie d'objectivité. Ensuite, il convient de tenir compte de la scission qui s'est produite au sein de l'organisation professionnelle. Il se pourrait donc que des représentants de deux organismes prétendent siéger au sein du conseil d'enquête. Dans cette éventualité, la situation du comparant deviendrait plus défavorable : ou bien il fait partie de l'une ou l'autre de ces organisations, ou bien il ne fait partie d'aucune. Dans ces conditions, il ne serait pas inconcevable que le conseil d'enquête devienne le théâtre de règlements de comptes personnels, ce qui nous mènerait très loin de l'objectivité recherchée primitivement.

Il ne peut être perdu de vue que la gendarmerie est un corps relativement restreint, où presque tout le monde se connaît et où les relations de service revêtent souvent un caractère bien plus personnel que dans d'autres grands corps de l'Etat.

Le Ministre est d'avis que sa promesse initiale peut encore être amplifiée, en ce sens qu'outre le vote secret et la présence de deux membres ayant le même grade que le comparant, il serait possible de prévoir la présence de deux personnes librement choisies par le comparant et chargées d'assister ce dernier. Ces personnes pourraient être aussi bien des doctors ou des licenciés en droit que des membres du personnel. Ces derniers pourraient d'ailleurs être des représentants d'une association professionnelle si le comparant le désire.

Après cette importante déclaration du Ministre, la commission a marqué son accord sur le texte de l'article 57, en prenant acte des engagements pris par le Ministre quant à la composition du conseil d'enquête et à l'obligation du vote secret.

A l'occasion de la discussion de l'article 57, un membre a plaidé en faveur de la présence syndicale au sein de la Gendarmerie.

Le Ministre a rappelé que la Gendarmerie se voit souvent confier la mission délicate du maintien de l'ordre public. Jusqu'à présent, elle a rempli cette mission de façon très

op zeer onpartijdige en objectieve wijze. Bij de verdediging van de syndicale vrijheid in het rijkswachtcorps is derhalve omzichtigheid geboden, ten einde interne wrijvingen in dit samenhangend korps te weren en ten einde — naar buiten uit — zich niet bloot te stellen aan kritiek inzake partijdigheid.

Een lid wenst te vernemen op welke wijze de inzichten van de Minister in praktijk zullen worden gebracht. De Minister verwijst naar artikel 57 waarbij de Koning wordt belast met het bepalen van de samenstelling van de onderzoeksraden en met de regeling van de te volgen procedure.

De plannen van de Minister zullen dus bij koninklijk besluit worden geconcretiseerd. De Minister is zelfs bereid het ontwerp van dit koninklijk besluit aan de commissie voor te leggen, hetgeen niet gebruikelijk is. Aldus wil hij aantonen dat hij zijn belofte tot het verlenen van de vereiste waarborgen na zal komen.

* * *

M.b.t. artikel 11, § 3, wenst een lid te vernemen hoeveel kandidaten thans geen houder zijn van een diploma of studiegetuigschrift van het lager secundair onderwijs.

De Minister antwoordt hierop dat een dergelijk diploma reeds verplicht is voor de kandidaat keur-onderofficier.

Wat de kandidaat lagere onderofficieren betreft, noteerde men in 1972 : 4 596 kandidaturen waarvan 2 192 gestaafd waren door een diploma of een getuigschrift van minstens lager middelbaar onderwijs of van niveau A3.

Op een vraag van een lid, antwoordt de Minister dat het overeenkomstig het thans bestaande plan van de onderwijstypes, onder lager middelbaar onderwijs moet verstaan worden, hetzij lager secundair onderwijs, hetzij technisch onderwijs van het niveau A3.

In verband met artikel 27 vraagt een lid of er statistieken bestaan inzake beroepsziekten bij de rijkswacht. Hij wenst eveneens te weten om welke redenen de periode van afwezigheid om gezondheidsredenen tot 36 maand kan oplopen.

De Minister antwoordt dat de eerste vraag moet worden gezien in verband met een amendement dat in de Senaatscommissie werd ingediend en waarvan sprake is op blz. 18 van het verslag van die Commissie.

Hij herhaalt dat er zich tot nu toe nog geen enkele specifieke ziekte heeft voorgedaan die zou voortspuiten uit de uitoefening van het beroep van rijkswachter. De 36 maanden afwezigheid is een toegeving die gedaan wordt ten voordele van rijkswachters die het slachtoffer waren van ongevallen overkomen in en door de dienst, ongevallen die een lange periode van herstelverlof voor het slachtoffer vergen. Een gelijkaardige beschikking bestaat eveneens voor militairen die slachtoffer zijn van kwetsuren opgelopen in oorlogstijd. De Minister doet opmerken dat de non-activiteit om gezondheidsredenen reeds toegepast is op de officieren van de rijkswacht evenals op de officieren en de onderofficieren van de andere krijgsmachten. Artikel 27 van dit wetontwerp breidt de toepassing ervan uit tot de onderofficieren van de rijkswacht die tot op heden, bij ontstentenis van een statuut, in activiteit bleven gedurende de ganse duur van hun afwezigheid om gezondheidsredenen. Buiten de hierboven aangehaalde gevallen, is de maximumduur van deze afwezigheid beperkt tot 24 maanden.

In verband met artikel 51 doet een lid opmerken dat enerzijds de minimum leeftijd wordt opgelegd bij wet, terwijl anderzijds de maximum leeftijd en het minimum aantal vereiste dienstjaren door de Koning worden bepaald. Hij vraagt eveneens of het aan de krachtens dit artikel be-

impartiale et objective. La circonspection s'impose donc en ce qui concerne la défense de la liberté syndicale au sein du corps de la Gendarmerie, afin d'éviter toute friction au sein de ce corps fort cohérent et de ne pas prêter le flanc aux accusations de partialité.

Un membre a demandé comment seront réalisées les intentions du Ministre. Le Ministre a renvoyé à l'article 57, en vertu duquel le Roi est chargé de fixer la composition des conseils d'enquête et de régler la procédure à suivre.

Les intentions du Ministre seront donc concrétisées par arrêté royal. Le Ministre est même disposé à soumettre le projet de cet arrêté royal à la commission, ce qui n'est pas d'usage. Il entend ainsi montrer qu'il est disposé à respecter sa promesse d'octroi de toutes les garanties requises.

* * *

En ce qui concerne l'article 11, § 3, un membre s'est enquis du nombre actuel de candidats non titulaires d'un diplôme ou d'un certificat d'études moyennes du degré inférieur.

Le Ministre a répondu que la possession d'un tel diplôme est déjà obligatoire pour le candidat sous-officier d'élite.

Pour ce qui est des candidats sous-officiers subalternes, on notait en 1972 4 596 candidatures, dont 2 192 étaient appuyées par un diplôme ou un certificat au moins du niveau de l'enseignement moyen inférieur ou du niveau A3.

A une question d'un membre, le Ministre a répondu que, dans la situation actuelle sur le plan des types d'enseignement, il y a lieu d'entendre par « études moyennes du degré inférieur » soit les études secondaires du degré inférieur, soit l'enseignement technique du niveau A3.

A propos de l'article 27, un membre a demandé s'il existe des statistiques concernant les maladies professionnelles dans le corps de la Gendarmerie. Il a également demandé pour quelles raisons la période d'absence pour motif de santé peut atteindre jusqu'à 36 mois.

Le Ministre a répondu que la première question doit être vue en rapport avec un amendement déposé en Commission du Sénat et dont il est question à la page 18 du rapport de cette commission.

Il a répété à cette occasion que, jusqu'à ce jour, il n'y a eu aucune maladie particulière résultant de l'exercice de la fonction de gendarme. Les 36 mois d'absence constituent une concession accordée aux gendarmes ayant été victimes d'accidents survenus en service et par le fait du service, et nécessitant une longue période de convalescence pour la victime. Il existe également une disposition analogue au bénéfice des militaires blessés en temps de guerre. Le Ministre a fait remarquer que la non-activité pour motif de santé est déjà applicable aux officiers de la Gendarmerie ainsi qu'aux officiers et aux sous-officiers appartenant aux autres forces armées. L'article 27 du présent projet en étend l'application aux sous-officiers de la Gendarmerie qui sont, à défaut de statut, restés jusqu'à ce jour en état d'activité pendant toute la durée de leur absence pour motif de santé. En dehors des cas cités ci-dessus, la durée maximale de cette absence est limitée à 24 mois.

En ce qui concerne l'article 51, un membre a fait remarquer que, d'une part, l'âge minimum est imposé par la loi, alors que, d'autre part, l'âge maximum ainsi que le nombre minimum d'années de service effectif sont fixés par le Roi. Il a demandé aussi si les sous-lieutenants promus selon la

noemde onderluitenanten mogelijk zal zijn om eveneens in het kader van de opperofficieren te worden opgenomen.

Volgens de Minister is het volkomen verantwoord dat de op 35 jaar vastgestelde minimum leeftijd bij wet wordt bepaald. De vaststelling bij koninklijk besluit van de maximumleeftijd en van het vereiste aantal dienstjaren is een oplossing die de nodige soepelheid biedt om in deze nieuwe aangelegenheid degelijk van wal te kunnen steken.

Een lid wenst nog terug te komen op de wenselijkheid om artikel 60bis te behouden zoals dat in de Senaatscommissie werd voorgesteld. Het betreft de rechten van het rijks personeel en de voorwaarden waaronder zij verdedigd worden ingeval het Rijk in het geding wordt gebracht voor feiten die plaats hebben gehad tijdens of naar aanleiding van de dienst.

De Minister antwoordt dat binnen het kader van het administratief statuut van het rijkswachtpersoneel, de materie van de burgerlijke aansprakelijkheid niet kan worden herzien zoals bepaalde leden van de commissie het voorstellen. Alhoewel het om een belangrijke kwestie gaat, vergt deze herziening een grondige studie die de bevoegdheid van het departement van Landsverdediging te buiten gaat. Indien men het resultaat van deze studie zou afwachten, zal zulks de goedkeuring van dit wetsontwerp voor onbepaalde tijd verdagen. Daarenboven zijn de wijzigingen die in deze materie moeten worden aangebracht, in feite niet zo dringend en nodig als het eerste gezicht kan lijken. Inderdaad, de hoven en rechtbanken aanvaarden thans dat de rijksambtenaar, en ook het lid van de rijkswacht, vrijuit gaan bij lichte fout. Alleen bij zware fout of opzet worden zij aansprakelijk gesteld.

Deze jurisprudentiële regel wordt ook toegepast in de gevallen waarin de Staat zou veroordeeld worden wegens de fout van één van haar organen en deze daarna verhaal zou willen uitoefenen op de betrokken ambtenaren. Het gaat hier evenwel slechts om jurisprudentiële regels die uiteraard niet absoluut geldend zijn en ook de betrokken personeelsleden niet op absolute wijze beveiligen tegen aanspraken op hun patrimonium. Het is inderdaad in de praktijk niet uitgesloten dat de leden van de rijkswacht door hoven en rechtbanken persoonlijk veroordeeld worden en dat de tenuitvoerlegging van het arrest of vonnis op hun patrimonium wordt vervolgd. Daaruit spruiten uiteraard zeer onaangename gevolgen voort voor het betrokken lid van de rijkswacht en voor zijn familie.

Om zulks te verhelfen aanvaardt de Minister dat telkenmale wanneer een lid van de rijkswacht veroordeeld wordt door hoven en rechtbanken wegens schade die hij tijdens de uitvoering van een opdracht aan derden heeft veroorzaakt, de betaling van de schadevergoeding door zijn departement ten laste zal worden genomen, op voorwaarde evenwel dat uit het arrest of het vonnis geen zware fout of opzet in hoofde van de betrokkene blijkt.

Bij de toepassing van deze regel zal vanzelfsprekend rekening worden gehouden met de bijzondere gegevens of omstandigheden van ieder geval. Aldus zullen gewichtige menselijke factoren die terzake hun invloed hebben gehad en die door de rechtbank niet in aanmerking worden genomen, de bemoeiing van het departement kunnen wettigen zelfs indien de rechter oordeelt dat een zware fout of het opzet voorhanden is.

De artikelen en het gehele ontwerp worden aangenomen met 13 stemmen tegen 1.

De Verslaggever,

M. VAN DESSEL.

De Voorzitter,

M. REMACLE.

procédure prévue par cet article ont également la possibilité d'accéder au cadre des officiers supérieurs.

Selon le Ministre, il est parfaitement justifié que l'âge minimum fixé à 35 ans soit défini par la loi. La fixation par arrêté royal de l'âge maximum et du nombre d'années de service requis est une formule présentant la souplesse nécessaire pour prendre un bon départ en cette matière nouvelle.

Un membre est revenu sur l'opportunité du maintien de l'article 60bis tel que l'a proposé la Commission du Sénat. Il s'agit des droits du personnel de la Gendarmerie, ainsi que des conditions dans lesquelles ces droits sont protégés lorsque l'Etat est mis en cause pour des faits survenus pendant le service ou par le fait du service.

Le Ministre a répondu que le problème de la responsabilité civile ne peut être résolu, ainsi que certains membres de la Commission l'ont proposé, dans le cadre du statut administratif du personnel de la gendarmerie. Bien qu'il s'agisse d'une question importante, cette révision exige un examen approfondi qui ne relève pas de la compétence du département de la Défense nationale. En voulant attendre le résultat de cet examen, on ajournera le vote du présent projet de loi pour une période indéterminée. En outre, les modifications à apporter en cette matière ne sont en fait pas aussi urgentes qu'elles ne le paraissent au premier abord. En effet, les cours et tribunaux admettent actuellement que la responsabilité des fonctionnaires de l'Etat, et aussi des membres de la Gendarmerie n'est pas engagée en cas de faute légère. Ce n'est qu'en cas de faute grave ou intentionnelle qu'ils sont rendus responsables.

Cette règle jurisprudentielle s'applique aussi dans les cas où l'Etat se trouverait condamné pour la faute d'un de ses organes et qu'il voudrait exercer un droit de recours contre le fonctionnaire impliqué. Mais il ne s'agit, en l'occurrence, que de règles jurisprudentielles n'ayant évidemment pas une valeur absolue et ne constituant pas dès lors une protection absolue des agents impliqués dans les actions en recours sur le patrimoine privé de ceux-ci. En effet, en pratique il n'est pas exclu que les membres de la Gendarmerie se voient personnellement condamnés par une cour ou par un tribunal et que l'exécution de l'arrêt ou du jugement porte également sur leur patrimoine privé. Il en résulte évidemment des conséquences très désagréables pour ces membres de la Gendarmerie et pour leurs familles.

Afin d'éviter ces éventualités, le Ministre a accepté que, chaque fois qu'un membre de la Gendarmerie sera condamné par des cours ou par des tribunaux pour des dommages causés par lui à des tiers dans l'exécution de sa mission, le paiement des dommages-intérêts sera pris en charge par son département, à condition toutefois que l'arrêt ou le jugement fasse apparaître qu'il n'y a pas eu de faute grave ou intentionnelle de la part de l'intéressé.

Il est évident que, pour l'application de cette règle, il sera tenu compte des circonstances particulières propres à chaque cas. Des facteurs humains importants, qui auront eu une influence dans certains cas mais que le tribunal n'aura pas retenus, pourront ainsi justifier l'intervention du département, même si le juge est d'avis qu'il y a eu faute grave ou intentionnelle.

Les articles et l'ensemble du projet ont été adoptés par 13 voix contre 1.

Le Rapporteur,

M. VAN DESSEL.

Le Président,

M. REMACLE.